

Elégiák Berzsenyi Dániel költészetéből

A NIKLAI REMETE SZOMORÚSÁGA

1. feladat

Az volt a feladatod, hogy szimbólumtárat készíts az általad ismert jelképekből.

A megoldás akkor jó, ha a megadott minta szerint ugyanazt a formátumot alkalmaztad, mint mi (szócikk címe félkövér, kisbetűvel kezdődik, aztán kettőspont, majd a meghatározás következik). A szimbólum több értelmezését próbáld megadni, különféle kultúrákban gondolkodhatsz. Végül pedig igyekezz egy jó illusztrációt találni e szimbólum használatára! A szócikkek ábécérendben kövessék egymást!

2. feladat

Alább az Éjszaka című Radnóti-verssel kapcsolatos kérdésekre adandó válaszokat olvashatod.

1. Megszemélyesíti a mellette lévő ige: „lopni lopakszik”.
2. Az ősz itt is fenyegetettséget fejez ki, egy tolvaj képében jelenik meg. Az ősz megfoszt valamitől. Mindezt az éj leple alatt teszi, így még erősebb a veszélyérzet, amelyet kelt. Ez jelentheti azt, hogy a nyár már a vége felé közelít, és nyomában már a hideg ősz lopakodik. De ha jobban elvonatkoztatunk, az ősz az élet fenyegetettségét is kifejezheti.
3. A műben megrajzolt éjjeli kép idilli hangulatot kelt: minden és mindenki békésen pihen. Ha csak egy éjszakára is, de a szív aggodalma sem érezhető. A költemény végén azonban az ősz keltette veszély megsemmisíti az idillt.
4. Tóismétlés (azaz figura etimologica¹) és teljes metafora.

---

¹ figura etimologica: A szó tövének ismétlésével előállt stílusalakzat.

3. feladat

Az volt a kérdés, hogy miért nem nevezhetjük elégiának az idézett Petőfi-verset antik értelemben.

Az elégia modern értelemben az a lírai műfaj, amely a fájdalom, a bánat, az élet, az ifjúság vagy a szerelem elmúlásáról szól rezignált, beletörődött hangon. Az antik irodalomban viszont így neveztek minden hosszabb, disztichonban írt alkotást. Petőfi ezt a költeményt nem disztichonban írta, a vers anapestusi sorokra épül, tehát az antik irodalom szempontjainak nem feleltethető meg. De a modern lírának igen: az élet elmúlásáról, saját jövőbeli haláláról és hitvese özvegyi hűtlenségéről beszél.

4. feladat

Arra a kérdésre kellett válaszolnod, hogy mi a véleményed A közelítő tél című Berzsenyi-mű első és végleges címéről, melyiket és miért tartod találóbbnak.

A *közelítő tél* címben a jelző fenyegetettséget fejez ki. Azáltal, hogy a tél csak közelít, feszültséget kelt. Ugyanakkor a télre helyezi a költő a hangsúlyt, vagyis a halálra. Pedig az előtte szereplő ősz is fontos: az értékek eltűnését, a valóság és az eszmények szembenállását fejezi ki. Így csak részben felel meg a végleges címnek a vers szövege.

5. feladat

Példák hangutánzásra és hangulatfestésre Szabó Lőrinc Falusi hangverseny című gyermekverséből.

hangutánzás: háp, bú, rőf, kukurikú

hangulatfestés: feszít, döcög, dőf

6. feladat

Az volt a feladatod, hogy megállapítsd, milyen érzéletek kapcsolódnak össze az alábbi szinesztéziákban.

lila dal: látás, hallás

barna gond: látás, elvont fogalom

sűrű csönd: tapintás, hallás

bársony nesz: tapintás, hallás

lágymeleget: tapintás, hőérzékelés

7. feladat

Az volt a feladatod, hogy kiegészítsd a megadott hiányos levelet.

Nincs rossz megoldás, csak abban az esetben, ha a szöveg nem válik összefüggővé. Egyébként pedig légy ötletes!

8. feladat

Alább a Levéltöredék barátnémhoz című Berzsenyi Dániel-költeménnyel kapcsolatos kérdésekre adandó válaszokat olvashatod.

1. episztola: Egy megnevezett címzethez szóló költői levél, amelyet változatos forma, hangneme és tartalma jellemez.
2. A barátné megszólítása utal a műfajra.
3. Testvérének unokanénjéhez, Dukai Takách Judithhoz írta, aki Malvina néven alkotott abban az időben. Főleg ódákat és elégiákat írt.

4. Már a mű elején magára tereli a figyelmet a lírai én. Az életét életképszerű elemekkel mutatja be, illetve a lelkiállapotáról beszél. A líraibb elégia irányába mozdul el a költemény.

5. Egy őszi estét mutat be a költő. A ház már alszik, egyedül ül a pislákoló tűznél, ahol gondolataiba merül: álmodozik, emlékeket idéz, elszakad a külvilágtól.

6. Az elégia mellett a létösszegző verstípushoz tartozik az alkotás, az életkép bemutatását követően az életére nézve von le tanulságokat. „Már elestvéledtem” – mondja, vagyis az este kifejezés most arra vonatkozik, hogy eltelt felette az idő. Elhagyták az örömek, Berzsenyi egész életének szomorúságával tölti meg a sorokat. Vigaszt csak az emlékek, a képzelet és a költészet jelenthet: „bús melancholiám szomorgó nótája”.

7. Ebben a versben vallomásos hangon, egyes szám első személyben beszél magáról. Bensőséges hangon szól, spontánnak tűnik a megfogalmazás, nem úgy, mint *A közelítő tél* című versben. Itt már antik utalásokat sem találunk.